

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทและความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรง การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี (รุ่ง แก้วแดง, 2543, หน้า 1)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) จึงมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางและพัฒนา เพื่อพัฒนาคุณภาพคนให้มีคุณภาพชีวิต และรู้คุณค่า วัฒนธรรมไทย ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทย ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย สร้างเสริมเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน เป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยแต่ดั้งเดิม การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างความสมดุลของคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญต่อการเสริมบทบาทของท้องถิ่นกับประชาชนให้ชุมชนดูแลรักษาจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2544, หน้า 38)

การที่จะให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนในชุมชนซึ่งมีพลังทรัพยากรมากมายที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง และพัฒนาการศึกษาของประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงยึดหลักการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาระบบการเรียนรูให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า

การจัดการศึกษาในท้องถิ่นมีหน่วยงานในทุกระดับกรม 2 หน่วยงาน กล่าวคือ การจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาและการจัดการศึกษาของเทศบาล กรมการปกครอง โดย สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น เทศบาลและเมืองพัทยา ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน เทศบาลและเมืองพัทยา ให้หน่วยงานและผู้รับผิดชอบดำเนินการทางการศึกษา ถือเป็นเป้าหมายที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้ตามข้อกำหนด ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อเป็นหลักกำหนดเป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยคำนึงถึงเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและเกณฑ์มาตรฐานของการศึกษาตามหลักสูตรของกรมวิชาการ และได้กำหนดมาตรฐานเพิ่มจากหน่วยงานทั่วไป 1 กลุ่มมาตรฐานใหญ่ ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยหรือทรัพยากร มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการบริหารจัดการ มาตรฐานการศึกษาด้านคุณลักษณะนักเรียน และมาตรฐานการศึกษาด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนี้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นที่ศรัทธายอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ผู้เรียนมีคุณภาพ ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษา สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ ข้อมูลด้านอื่น ๆ เป็นศูนย์ข้อมูลหรือคลังวิชาการของท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (กรมการปกครอง, 2541, หน้า 3)

นับตั้งแต่สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษา “ วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน ” เทศบาลและเมืองพัทยาทุกแห่งพยายามดำเนินงานในทุกวิถีทางเพื่อสนองนโยบายของกรมการปกครองอย่างเต็มที่ แต่ความสามารถในการดำเนินงานแต่ละแห่งแตกต่างกันไป สำหรับการศึกษาท้องถิ่นในรูปเมืองพัทยา เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 การจัดการศึกษาในเขตเมืองพัตยานั้นมีสำนักการศึกษาทำหน้าที่บริหารการศึกษา และมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 10 โรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่กระจายกระจายในท้องถิ่นของเมืองพัทยา อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดยิ่งกว่าหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ประชาชนทุกแห่งมีความคุ้นเคยกับโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมากกว่าหน่วยงานอื่น ฉะนั้นโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากจะเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาแล้วยังต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนด้วย

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภทที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี โดยจัดในลักษณะของการเตรียมความพร้อม ผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพ โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา และเป็นการพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 2) โดยเฉพาะพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ารับการศึกษานอกระบบ เพราะพ่อแม่ของเด็กทุกคนเป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้เตรียมความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าโรงเรียนให้มีความพร้อมด้วยร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ กระฉับกระเฉงที่จะเรียนรู้ มีส่วนช่วยสนับสนุนปัจจัยการเรียนรู้ของเด็กด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนขาดแคลน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพราะระบบครอบครัวเป็นระบบทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งตรงกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาที่บ้านหรือการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา จึงถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญ อันจะส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาต่อไป

ผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่าการศึกษามีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อโรงเรียนด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทาง นโยบาย และแผนงานพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานและคุณภาพดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา ใน 6 ด้านคือ

- 1.1 งานธุรการและการเงิน
- 1.2 งานบุคลากร
- 1.3 งานวิชาการ
- 1.4 งานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน
- 1.5 งานอาคารสถานที่

1.6 งานกิจการนักเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา

3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้บริหารโรงเรียนศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษาเมืองพัทยา นำไปพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นที่ศรัทธายอมรับสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา แตกต่างกัน

2. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษابรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนใน 6 หัวข้อ คือ

1.1 งานธุรการและการเงิน

1.2 งานบุคลากร

1.3 งานวิชาการ

1.4 งานความสัมพันธ์กับชุมชน

1.5 งานอาคารสถานที่

1.6 งานกิจการนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานกำลังศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 10 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2544 จำนวน 1,742 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานกำลังศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา ในปีการศึกษา 2544 โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 303) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา และอาชีพ

3.1.1 ระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน

3.1.1.1 ระดับต่ำกว่าอนุปริญญา

3.1.1.2 ระดับอนุปริญญา - ปริญญาตรี

3.1.2 อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน

3.1.2.1 ส่วนตัวหรือรับจ้างเอกชน

3.1.2.2 รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา มี 6 ด้าน ตามขอบเขตของการศึกษาในข้อ 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดเมืองพัทยา ปีการศึกษา 2544
2. ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง หมายถึง ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในขอบเขตของการศึกษา 6 หัวข้อ

3. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา โดยวัดจากคะแนนการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ มีดังนี้

3.1 งานธุรการและการเงิน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการให้บริการต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ สารบรรณ ทะเบียนและรายงาน งบประมาณ การเงินและบัญชี

3.2 งานบุคลากร หมายถึง งานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน กำลังคน การจัดบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี เช่น การแสวงหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร

3.3 งานวิชาการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน และการนิเทศ

3.4 งานความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น

3.5 งานอาคารสถานที่ หมายถึง งานที่ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

3.6 งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน แต่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง เช่น กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ นิเทศการทางวิชาการ บริการด้านห้องสมุด ทุนการศึกษา อาหาร การรับ - ส่งนักเรียน

4. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดา หรือผู้อุปการะนักเรียน ซึ่งนักเรียนในความปกครองกำลังศึกษาอยู่ในระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา ปีการศึกษา